

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 14. De vitiis Religioni contrariis, idq; in genere,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

corporis, actum externum quo indicetur illa interior summissio: in quorum actuum & secundum essentia adorationis consistit maxime: sine quo primus est infuctuosus: vt patet in demonibus qui credunt & contremiscunt Iacobi 2. & tertius est inanis.

De quo aduerte obiter: ipsum non esse de se adorationem & religionis actum; sed tantum ex intentione agentis: qui quando aperit caput, prostrabit in genua, prosternit se in terram, aliudve eiusmodi facit ad testandam alicuius diuinitatem; exhibet ei adorationem quæ à Theologis latræ cultus dicitur. Quod si mutata intentione idem faceret tantum ad testandam sanctitatem illius; tanquam amici Dei, censeretur adoratio alterius ordinis longe inferioris; (cultus dulciæ dicitur folet;) ad virtutem religionis nihilominus pertinens, vt potest quæ propter Deum Sanctus exhibetur.

Idem quoque in sequenti quaest. 85. late agunt de sacrificio. Quod definitur, oblatio facta in recognitionem supremi dominij & potestatis Dei. Cumque duplex sit, quoddam specialiter proprieque dictum, quale est in noua lege sacrificium Missæ; & quoddam generaliter improprieque dictum, quo quis se ipsum sacrificat Deo & offert propria voluntatem ad obseruandam ipsius legem, mandanturque executioni præcepta ipsius: hoc tantum posterius (de quo in Pfalm. 4. Sacrificate sacrificium iustitiæ) omnes Christiani offerre possunt: eo que nomine intelligi potest ipsos dici Sacerdotes 1. Petr. 2. vers. 9. & Apoc. cap. 1. vers. 6. & cap. 5. vers. 10. Illud vero prius (de quo cum de Eucharistia in sequenti lib. 29.) offerre possunt soli initiati sacerdotali ordine: etiam si teneantur cæteri fideles sacrificantibus adesse diebus festis iuxta Ecclesiasticum præceptum De Missa audienda, in seq. lib. 19. tractandū, cum de ipsorum festorum sanctificatione agatur. Quæ autem pertinent ad vota & iuramenta tractantur in lib. 18. & quæ ad decimarum solutionem in fine prius memorati libri decimionij.

CAP. XIV.

De vitijs religioni contrarijs, idq. in genere.

SUMMARYM.

- 142 Vitium generale contra religionem per defectum est irreligio: & per excessum, superstitio; quidq. illa sit.
- 143 Varij modi quibus eadem contingit.
- 144 Species eiusdem.
- 145 Quid sit superstitio, & qua illius species primariæ.
- 146 Idololatria dicitur cum proprie, tum improprie; ac priore modo hæc spectans, peccatum est grauissimum.
- 147 Eodem modo duplex est, quædam expressa, & quædam tacita.
- 148 Pactum tacitū cum demone, idololatria quædam est, in quatuor species distincta.

142. **Q**uia contra religionem, sicut contra aliam quamcunq; virtutem moralem, peccari potest, tum per excessum, tum per defectum, vt recte notat D. Thom. 2. 2. quaest. 92. art. 1. duplex in genere constituitur vitium contrarium religioni: vnum per defectum, quod vocatur irreligio, seu impietas: alterum per excessum, quod dicitur superstitio.

De irreligione seu impietate.

SECTIO I.

Definitur autem generaliter impietas, vitium, quo Deum inhonoramus in se, vel in suis Sanctis, vel in alijs rebus sacris.

143. Cuius inhonoratio varij assignantur modi: quorum primus est, negare Deum aut numen aliquod esse; proprioque nomine dicitur atheismus: quo laborare nemo mentis compos potest, iuxta illud Pfalm. 13. Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus. Secundus est, non agnoscere Deum: ne quidem naturali cognitione: vt vsuenerit quibusdam infidelibus qui propter ingentia scelera quibus se contaminant, absque vlla Dei cognitione viuunt. Tertius est male sentire de Deo: vt accidit illis qui negarunt Deum habere prouidentiam omnium rerum, vel curare res humanas; vel iustum

esse, ac præmia & supplicia pro meritis distribuere: aut asseuerant omnia fatali quadam necessitate cedere: Deum esse acceptorem personarum, vel causam peccati; aut non esse omnipotentem. In quorum persona dicitur Iob. cap. 22. Circa cardines cæli ambulat, nec nostra considerat. Talisq; impietas in Christianis, coincidit cum hæresi ita vt ij per illam incurrant in omnes poenas hæreticis decretas. Quartus titulus est, nunquam aut fere nunquam de Deo bene cogitare: vt nonnullis contingit, qui nimis dediti sunt rebus creatis fluxis, & caducis. Quintus est nullatenus amare Deum, ne quidem amore naturali; tanquam parentem, benefactorem, ac dominum. Sextus est, nullatenus timere Deum, ne quidem timore feruili, vt dominum, & scelerum vindicem: de quo Deus ipse queritur per illud Malachiæ 1. Si dominus ego sum, vbi est timor meus? & illud Ierem. 2. Scito & videri quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te.

Præterea sub se impietas continet quatuor species: tentationem Dei, blasphemiam, periurium, & sacrilegium, hoc est, irreuerentiam quæ exhibetur rebus sacris, aut Deo dicatis locis vel personis: quæ eadem species, habet sub se alias adhuc varias ex varietate rerum sacrarum ei obiectarum: in quibus nunc immorandum non est, quia de eis dicendi proprius in sequenti libr. 19. datur locus: vt & de blasphemia & periurio in libro 18. De tentatione Dei vero, in cap. 23. huius libri lect. 4.

De superstitio.

SECTIO II.

Superstitio vero generaliter definiri potest: vitium quo exhibetur Deo cultus superfluus. Vbi aduertendum est, quod etsi non possit nimis magnus cultus exhiberi Deo ex parte ipsiusmet cultus: posse tamen ex parte illius cui exhibetur, & ex parte modi quo exhibetur. Nimis est enim, tum ille qui exhibetur falso Deo: constituens eam superstitionis speciem quæ dicitur falsi cultus, & proprio nomine appellatur idololatria: tum ille qui exhibetur vero Deo indebite: constituens alteram superstitionis speciem, quæ vocatur debiti seu vni cultus. Et contingit, tum quando ceremonijs mendacibus, cultus exhibetur vero Deo: vt si quis nunc temporè offerat Deo holocausta, aut alia sacrificia veteris legis: vel se circumcidat: quia talia significant Messiam venturum: quod est mendacium, cum iam venerit: aut Missam celebraret obseruando ceremoniam, cui falso tribuitur, quod sit instituta à Christo: aut prædicaret populo falso miracula. Tum etiam quando cultus ipse exhibetur ceremonijs superfluis, seu quæ neque ad Dei gloriam, neque ad subiiciendam carnem spiritui, & spiritum Deo, quidquam faciunt; qualis est audiendi sacrum celebrante Sacerdote qui vocetur Ioannes: aut quod celebretur ante solis ortum immediate; aut in quo habeantur nouem candelæ, nec pauciores accensæ, aut in quo dicuntur quatuor Passiones, & sic de similibus; in quibus præter Ecclesiæ morem, religio in quibusdam circumstantijs & rebus ponitur, eas pro arbitrio proprio assumendo ad verum Dei cultum, ad quem non sunt aptæ, ea saltem ratione, qua assumuntur.

Prioris autem illius modi vanum cultum peccatum esse genere suo mortale ex eo patet; quod sit mendacium perniciosum, notabilem continens irreuerentiam erga Deum, ipsiusque diuinum cultum. Et ita docent in verbo Superstitio, Caiet. & Fumus, itemque Nauarr. in Enchir. capit. 11. numer. 26. Addentes cultum, vanum posterioris modi communiter peccatum esse tantummodo veniale. Ratio vero esse potest, quod communiter si fiat sine mala intentione: in ea ceremonia contingat grauis irreuerentia erga cultum diuinum, cui non repugnat de se nec de intentione eam usurpantis. Quamquam si interueniret alicuius talis ceremoniæ prohibitio specialis, facta à Superiore iuxta Concil. Trident. sess. 22. in decreto De obseruandis ac cuitandis in celebratione Missæ; non esset à mortali excusanda illius seruatio: sicut nec si contineret pactum aliquod occultum cum Demone.

De idololatria.

SECTIO III.

146. **I**am de idololatria, qua cultus soli vero Deo debitus exhibetur falso Deo: notandum est primo, nomen habere ex eo, quod a Theologis quidquid adoratur ut Deus, cum non sit, vocetur idolum, iuxta illud 1. Paralip. 16. Omnes dii populorum, idola. Secundo generaliter quidem & improprie, nonnumquam vsurpari pro quocumque peccato mortali, maxime eo, quo quis ad aliquam creaturam nimis afficitur, tanquam in ea finem suum vltimum constituens: ut in pecunia ille, de quo ad Ephes. 5. Auarus qui est idolorum seruus] aut in conuiujs, ut illi de quibus ad Philip. 3. Quorum Deus ventris est.] In praesentiarum autem sumi specialiter & proprie pro peccato, quod quis re ipsa exhibet diuinum cultum alicui creaturae tanquam Deo: ita ut velit quantum in se est, eo cultu talem opinionem illi conciliare, qualis reuera competit soli diuinæ maiestati: de quo Gregorius à Valent. 2. 2. disput. sexta, quæst. 1. pun. 3. & latius Suarez in opere de religione tract. 3. lib. 2. cap. 3. & 4.

Peccatum vero grauissimum est idololatria, tanquam mendacium perniciosum: utpote hominibus scandalosum; & Deo valde iniuriosum: siue committatur actu tantum interno, id est, animo duntaxat: siue actu tantum externo, ob meritam vel ob aliam causam: ut adulandum alicui; siue etiam, & multo magis, si actu externo simul & interno: in quo tertio casu, quia est coniuncta cura hæresi in fidelibus, inducit ex communi sententia (pro qua Suarez multos auctores commemorat in sequent. capit. 6. sub 6. nem) omnes poenas quas ipsa hæresis: De quibus in præced. cap. 4. quæst. 5. diximus.

Quam grauis autem iniuria inferatur Deo per idololatriam, patet ex eo, quod sit directe contra honorem ei debitum: utpote qui est incommunicabilis alteri, quam vero Deo: sicut & diuinitas ipsa, ac supremus omnium principatus, summaque omnium excellentia. Nec obstat si fuerit tantum exterior: quia sicut crimen est læsæ maiestatis in vno regno, alium recognoscere, tanquam regem præter eum qui solus in eo est verus Rex: deferendo sui honorem externis signis, Regum tantum proprijs, ita crimen est læsæ maiestatis diuinæ, externum honorem soli Deo debitum, deferre creaturæ.

147. Porro proprie sumpta idololatria, duplex est: vna expressa, qua expresse & aperte cultus diuinus exhibetur creaturæ, tanquam Deo. Altera est tacita, qua tacite tantum & implicite cultus diuinus creaturæ exhibetur; ut quando quis aut metu, aut aliorum consuetudine ductus, aliave ratione obcæcatus, tale quid per creaturæ venerationem facere generationem intendit: ad instar eorum, qui Exod. 32. dixerunt: Hi sunt dii tui Israel, qui eduxerunt te de terra Ægypti.] Id ipsumque illis contingere posse, non obstante quod verum Deum agnoscat, nec ignorent vanitatem idololatricam, patet ex ijs quos Apost. ad Rom. 1. ideo damnat, quod cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerint, sed mutauerint gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilis hominis, &c.]

148. Censetur quoque tacita idololatria, quando fit pactum occultum cum Dæmone: eaque ratione complectitur quatuor species, magiam, diuinationem, maleficium, & vanam obseruationem, distinctas ex fine ob quem tale pactum fit. Qui est, vel ut quis videatur magnus, & mira facere, vnde constituitur magia: vel ut cognoscat futura, vnde diuinatio; vel ut noceat alteri, vnde maleficium; vel ut prosit sibi vel alteri, & est vana obseruatio. De quibus tractatur in iure Canonico causa 26. per quinque primas quaestiones, & in fine quæst. septimæ: & in Decretalibus titulo de fornicationibus, & à Summularijs in verbo Superstitio, & in verbo Maleficium: & ab alijs tractantibus de virtute religionis, ut Suarez in suo opere de eadem virtute tractat. 3. lib. 2. aut de peccatis quæ contra Deum aut quæ contra primum Decalogi præceptum committuntur, ut nouissime omnium & late alius citatis Thomas Sanchez in suo opere morali libr. 2. capit. 37. & sequentibus: aut differentibus aduersus maleficos, vel aduer-

sus artes superstitiosas. In qua tractatione nobis deinceps verendum est, ac sigillatim de vnoquoque talium peccatorum dicendum quatenus exigere videtur institutum nostrum.

CAP. XV.

De magis.

S V M M A R I V M.

- 149 Quid & quotuplex sit magia.
 150 Nec naturalis nec artificialis de se est illicita, & quomodo sit per accidens.
 151 Diabolica, est de se illicita, & qua ratione à naturali, & artificiali discernatur.
 152 Regula notanda ad talium discretionem.
 153 Pactum cum Dæmone quoddam est expressum, quoddam tacitum, quorum illud tribus modis contingit.
 154 Nefanda contingit in expresso pacto cum Dæmone.
 155 Duo modi quibus fit pactum tacitum cum Dæmone.
 156 Peccatum est mortale, pactum inire cum Dæmone, siue expressum, siue tacitum, nisi quod in hoc interdum ignorantia excuset.
 157 Modus cognoscendi ex verbis, pactum occultum cum Dæmone, in ijs que apparent mirabilia.
 158 Modus idem cognoscendi ex certis characteribus & figuris.
 159 Modi cognoscendi ex effectibus, aut ex circumstantijs vanis, aut demum ex personis.
 160 Aduertendum circa eosdem modos.

149. **G**eneraliter sumpta magia definitur potest, sciētia vel potestas qua mira quædam & insolita fiunt: vi tamen creata. Quod additur ad excludendam potestatem faciendi miracula, quia Christus in illorum patratione diuinitus concurrat cum fide, & ratione eorum à quibus patrantur.

Diuidi potest vero, iuxta D. Augustin. in lib. 21. de Ciuitat. Dei cap. 6. in naturalem, artificialem & diabolicam. Atque naturalis censetur, quando causarum naturalium virtute indita ipsis à natura, sed occulta, fiunt effectus mirabiles, rudioribus occultis ac subtilioribus & peritis perspecti: quales fuerunt, quod simulachrum quoddam in aere penderet vi magnetis: & quod lucerna quædam Veneris sub dio posita, nec vento nec pluuia extingueretur: de quibus D. Augustin. loco citato. Censetur vero artificialis: quando id quod videtur mirum, fit tantum arte & industria humana; sicut multa solent fieri à circulatoribus & funambulis. Censetur demum Diabolica, quando mira & insolita fiunt virtute Diaboli: ut aliquando fieri, aduersus quosdam Gentiles ostendit D. Thom. lib. 3. contra gentes cap. 104. Et patet ex eo quod Leuit. 20. vers. 6. & Deut. 18. vers. 10. & alibi in sac. s. literis aliqua magia damnetur tanquam Diabolica: cuiusmodi erat ea qua vtebatur Pythonissa, quæ suscitauit Samuelem 1. Reg. 28. & alia Pythonissa, quam curauit D. Paulus Act. 16.

150. Porro non omnem magiam esse de se illicitam, argumento est illi qui ex Oriente ad adorandum Christum venerunt Matth. 2. Magi honorifica appellatione vocentur. Et patet de naturali & artificiali, quæ solis naturæ nituntur fundamentis ac virtutibus, quas Deus rebus indidit: valentque ad homines ex miris effectibus excitandos, ut multa credant quæ captum ipsorum excedunt, adeoque fidei Christianæ mysteria, prout D. Augustin. in cit. lib. 21. cap. 4. notat. Attamen per accidens eadem possunt esse illicitæ: ut quando referuntur ad malum finem, vel adferunt scandalum: ut cum à diabolo putantur esse, quæ per eas fiunt; aut talia sunt quæ exercentur cum periculo salutis corporis: in quo casu peccatum mortale committi censent Syluester & Fumus in verbo Ars: ille quæst. 8. & hic num. vlt. Confirmaturque per cap. 1. De torneamentis: in quo torneamenta ipsa prohibentur sub poena priuationis sepulturæ: eo quod sæpe inde hominum mortes & animarum pericula oriuntur.

151. Diabolica autem, de qua vt de vitio religioni opposito hic ex instituto agitur, de se illicita est: quia includit pactum cum diabolo, cum quo societatem commerciumque inire nunquam licet; ut D. Augustin. ostendit in lib. 2. de Genesi ad literam sub finem penultimi capituli: satis constare ex

iis quæ